

i Omfang, en herlig Hvælving som en gothisk Kirke, i aflang Form; det har i Længde 110 Skridt, i Omkreds 290 Skridt; Højden, efter Öjemaal at slutte, er vel henved 80 Fod. I denne Forhule ere 5 store Stalaktitblokke dannede af det fra Hvælvingen neddryppende Vand. Flere af disse Blokke ere heel besynderlige, og give Fantasiën, som Grottens Halvdunkle end mere vækker, Leilighed til at forestille sig de underligste Gestalter. De Reisende bestege med Möie det 2det og 3die Kammer, som, hvert især, var af en egen Form. I det 3die Kammer var, paa venstre Side af Indgangen, en meget stor Drypsteensformation, som fuldkommen lignede en colossal *Pans*figur; de græske Førere korsede sig, og mumlede noget om "de 40 Præster (Papades) som vare omkomne i denne Hule", (en Fabel, som man allerede i Kastri havde fortalt de Reisende); med Nöd og neppe fik man dem til endnu at følge med Faklerne ind i det 4de Kammer, som var større end det 2det og 3die, men mindre end det første. Fra det 4de Kammer af tog Hulen en saa steil Retning opad, at det, uden Öxe og Instrumenter til at hugge sig Fodfæste i Klippen, var aldeles umueligt, at stige höiere. Prof. *Bröndsted* foreviste en Pröve af den Coryciske Grottes Drypsteen, som han afhug i Grottens 3die Kammer.

Etatsraad *Werlauff*, Ridder og Dannebrogsmænd, forelagde Selskabet nogle Bidrag til den nordiske Ravhandels Historie.

Det har været næsten almindelig antaget, at det var den preussiske Kyst, hvorfra de Gamle, alt i den fjerneste Oldtid, hentede deres Rav. Men, da mange Vanskeligheder paa hiin Tid maae have været forbundne med en Fart fra Middelhavet, giennem det atlantiske Hav og Nordsöen til Östersöen, og da intet Sted hos Oldtidens Forfattere afgiver sikkert Vidnesbyrd om en saadan Fart, har Forf. troet det værd en nærmere Undersögelse, om ikke Vestkysten af Jylland, Hertugdömmene og Tydskland lige til Schelde, med

tilhørende Öer, snarere kunde have været det Land, hvorfra phöniciske og massiliske Handlende forskaffede sig hint, i den gamle Verden saa meget brugte og skattede Naturprodukt. Flere Grunde synes at tale derfor. Saa langt man kan gaae tilbage i Tiden, frembyder hiin Kyststrækning, der desuden vides fordem at have havt større Omfang end i den nyere Tid, Rav i en saadan Overflödighed og af en saadan Godhed, at det endnu kan siges at udgjöre en ikke ubetydelig Handelsgienstand. I den senere Tid er man desuden bleven opmærksom paa adskillige, af Gravhöie og Törvemoser, især i Danmark og Skaane opgravede Perler, Amuleter m. m. af dette Material. Vel omtales Rav, Ravfangst og Prydelser af Rav ikke udtrykkeligen i noget af den nordiske Litteraturs ældste Mindesmærker, hverken i de reent digteriske eller i Saadanne, som have en noget historisk Farve; men paa Grund af de anførte Kiendsgierninger lader det sig dog ikke omtvivle, at vore Forfædre, alt dybt inde i Hedenold, maae have kiendt og benyttet det, for hine Egne eieendommelige Naturprodukt. Sandsynligen forekommer det derfor i vore ældste Kilder under Benævnelserne *Gler* (glesum, Glas) og *Rafr*, Rav, (beslægtet med lat. rapere, tydsk raffin, dansk rappe). Ogsaa kunde det formodes, i visse Myther og Digtninger enten at ligge skiult under billedlige Udtryk eller være forvexlet med Naturgienstænder, der i een eller ander Henseende kunde have nogen Lighed med det, f. Ex. Ædelstene (gimsteinar), og Guld, af hvilket sidste, det i gamle islandske Skrifter omtalte *lyse Guld* (lysigull) maaskee kan have betydet Rav. Denne Forklaring anvendes paa et Sted i det eddiske Digt *Ægisdrekkja* og paa Mythen om Freyas Taa-rer. Derimod kan det, saavel i islandske som i danske Sagn forekommende Fabelland *Glæsisvöll* (skinnende Mark) ikke forstaaes om nogen Ravkyst. Dets constante Beliggenhed var altid i den nordostlige Deel af den de Gamle bekjendte Verden, östen for

Biarmeland, hvor Ravet ikke forekommer. Snarere viser Sagnet hen til de, ved Solens lange Ophold over Horizonten paa visse Tider, og ved *Nordlysene* sig udmærkende nordiske Egne. Sidstnævnte Phænomen gienkendes i enkelte eddiske Myther, om Valkyrierne der reed i Luften paa skinnende Heste med straalende Spyd, om den skönnne Jetteqvinde Gerdur i Utgard, hvis Hænder og Haar gave Gienskin og hvis Bolig var omgivet med brændende Luer og maaskee i flere lignende. Men en tydeligere Skildring af Nordlysets forskellige Phænomener frembyde dog de islandske Digtninger om Kong Gudmunds Rige paa Glæsisvöll, og Saxos Beretning om Thorkil Adelfars Tog til Kong Geruth, hvis fælleds historiske Grundvold uden Tvivl maae søges i Erindringer om Nordboernes ældste Handelsreiser til det hvide Hav og til Biarmeland. Enkelte her forekommende Træk have megen Lighed med Beskrivelsen hos Middelalderens Annalister om Krigshære, Drager, gløende Telte m. m. i Luften, der almindeligen forklares om Nordlyset og dets Phænomener.

Antages nu den Mening, at hiin vestlige Ravkyst egentlig var den som Phönicier og Massilier i den ferne Oldtid have besøgt, saa möde langt færre Vanskeligheder ved Forklaringen af de hidhörende Steder hos de Gamle, end naar disse Steder skulde henføres til den östersöiske Kyst. *Herodot* er den ældste Forfatter som omtaler Ravhandelen, og det i Forbindelse med Tinhandelen paa de kassiteridiske Öer. Ved hans Eridanus kan man tænke sig enten een af de større Floder som falde ud i Nordsöen eller et Sund mellem to af de herværende Öer; Navnets Etymologie søges i et undergaaet Stammesprog, hvor Don haver betydet Vand. Det meest klassiske Datum til Ravhandelens Historie skyldes derimod *Pytheas* fra Massilia, der omtrent paa Alexander den Stores Tid besøgte de nordiske Lande. Ved den af ham omtalte Kyst Mentonomon forstaaes

Vestkysten fra Skagen af; ved Öen Abalus (Baltia, Basilia) hvor Ravet opkastedes, en Öe i Vesterhavet. Begge Benævnelser forklares af det gamle frisiske eller nedersaxiske Sprog, og sammenlignes med lignende Stednavne i disse Egne, endnu fra den nyere Tid. Mentomon kan antages at have været det Samme som de nordiske Kilders Reidgotland. Guttonerne, som Pytheas lader beboe denne Kyst, gienkiendes i de ældste Beboere af Halvöens nordlige Deel, Jyderne, ligesom Teutonerne i de sydligere Saxer. Foruden Ravkysten har Pytheas allerførst omtalt, saavel Thule, et Land af en uvis nordlig Beliggenhed, som et andet Land, hvilket han tillægger et Slags Kultur; ved dette skal, uden Tvivl, forstaaes en Deel af Ravkysten eller den jyske Halvöe, paa hvilken hans Beskrivelse i temmelig Grad synes at passe. Med Pytheas's Forestilling stemme, i det Hele, senere Forfatteres Efterretninger om disse Egne og deres Beboere overeens. *Mela* beskriver Havet vesten for Halvöen, under Navnet sinus Codanus (af samme Etymologie som Eridanus); Halvöen selv karakteriserer han paa eet Sted som et longum supercilium; paa et andet Sted benævner han den Codania eller (efter en anden Læsemaade) Scandinavia. Som Beboere nævner han Cimbrer og Teutoner. *Plinius* beskriver en Öe i sinus Codanus under Navn af Scandinavia, blandt hvis Beboere vare Hillevionernes Stamme; men Öer og Halvöer forvexledes jævnlig af de Gamle, og af den hele Beskrivelse er det klart, at *Plinius* ved Scandinavia har forstaaet den jyske Halvöe, hvilket ogsaa kan sluttes af den Forbindelse, hvori den nævnes med promontorium Cimbrorum. Af Benævnelsen findes endnu Spor i det paa flere Egne af Jylland forekommende Stednavn Skanderup, hvis Etymologie, ligesom Skaane, Skaun i Norge og fl. uden Tvivl maae udledes af det gamle Ord *Skaun* 3: sumpig Egn. Hillevioner betyde Beboere ved en Elv eller Flod; her formodentligen enten Skodborgaae, Eideren eller El-

ben. Sevobierget hos Plinius kan ikke forklares om Kiölen paa den store skandinaviske Halvöe, men den ophöiede, fordem skovbevøede Landryg, der sönden fra strækker sig midt igiennem den vestlige Halvöe og endes i Skagen. De Beboere paa Halvöen, som Pytheas kaldes Guttoner og Teutoner, af Mela Cimbrer og Teutoner, forekomme hos Ptolemæus som Cimbrer og Saxer; angaaende de övrige af sidstnævnte Geograph mellem disse to Folk nævnte Stammer ytrer Forf. Gisninger, der tildeels afvige fra de hidtil opstillede Forklaringer. Disse de Gamles Efterretninger om Norden foranledige en etymologisk Digression over nogle af vore ældste Folke- og Landnavne, hvoraf Resultatet bliver: at *Gother* (*Jotar*) oprindeligen have betydet Mennesker eller Indbyggere; *Teutoner* udledes af *Thiod*, Udtrykket, deels for et Folk, deels for et Land, der igjen haver vedligeholdt sig i Sverrigs gamle Benævnelse *Svithiod*, i det jyske *Thye* og i *Ditmarsken*. Til Grund for Navnet *Danmark* ligesom for *Codanonia* ligger det forhen omtalte Stammeord *Don* eller *Dan* : Vand, hvoraf alle de Lande, der kom til at udgjöre dette Rige ere omgivne. At Massilienserne, saalænge deres Handel blomstrede, have fortsat Farten paa den vestlige Ravkyst, kan sluttet af adskillige hos Plinius opbevarede Udsagn af tabte Forfattere, deels samtidige med Pytheas, deels ikke meget yngre; men ved Begyndelsen af den christelige Tidsregning synes Handelsveien at være bleven forandret, idet Ravet ikke længer blot söveis, men ifølge Diodors Vidnesbyrd, mere til Lands og ned ad de galliske Floder förtet til sin Bestemmelse. I denne Anledning forekommer foruden de anförte Benævnelser for de Egne, fra hvilke Ravet havde sin Oprindelse, tillige adskillige andre, saasom *Raunonia* og *Osericta*. Ved Anledning af Erobringerne i Tydskland under August, lærte Romerne at kiende saavel de frisiske Öer, paa hvilke Rav opkastedes (*insulæ glessariæ*), som den preussiske Ravkyst, der nu

først blev historisk bekiendt. Forbindelsen med hiinc synes snart at være bleven afbrudt; men Ravhandelen fra Östersöen til det adriatiske Hav, der allerede var begyndt i det 1ste Aarhundrede, vedligeholdte sig lige til Middelalderen.

I en Mindetale over Selskabets 1834 afdöde Medlem, Biskop *P. E. Müller*, sögte Justitsraad og Professor *Molbech* i Særdeleshed at skildre denne Lærdes videnskabelige og litteraire Virksomhed ved at gjennemgaae og karakterisere hans vigtigste Forfatterarbejder. Han berörte derhos, ved at omtale de af ham udgivne theologiske Lærebøger, den Afdödes Aand og Tænkemaade som Religionslærer ved Höiskolen, og efterat have sögt i Korthed og med almindelige Træk at fremstille Billedet af *Müllers* Charakter som Videnskabsmand, som Forfatter og som dansk Stilist, dvælede han, i en noget udførligere Betragtning, ved den Afdödes Hovedværker i den danske Litteratur: Afhandlingerne over den islandske Historiegraphie, om de tabte danske Guldhorn, om det islandske Sprogs Vigtighed, og om Eddaernes mythologiske Digte; Sagabibliotheket, og de kritiske Undersøgelser over Danmarks og Norges ældste Historie i Saxos og Snorros Værker. Mindetalen sluttedes, efterat have berört flere andre Sider i *Müllers* videnskabelige Virksomhed, og deriblandt hans betydelige Fortieneste af Modersmaalets Sprogkritik, saavelsom hans begyndte Udgave af *Saxo Grammaticus*, hvorfra Döden bortrykkede ham, (dog ei uden Udsigt til at Værket ved Andres Hielp kan fuldføres) med en kort Skildring af den Afdödes Menneskeværd og personlige Charakter, hvorledes dennes Grundtræk stode i Harmonie med hans Charakter som Skribent, og hvorfor vi, med meer end almindelig Betydning, kunde kalde ham en *dansk*, en *national* Forfatter, m. m.

Professor *Madvig* har forelagt Selskabet en Afhandling "om Kjønnen i Sprogene, især i Sanskrit, Græsk og Latin."